

Maktabgacha musiqa ta'limida rejalashtirishning diagnostik ahamiyati

Madina Zakirovna Islimova
Buxoro davlat instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqiy tarbiya jarayonida rejalashtirishning diagnostik ahamiyati va uning bolalar rivojlanishiga ta'siri tahlil qilingan. Zamonaviy pedagogika talablari pedagoglardan har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishni talab qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, muntazam diagnostika va unga asoslangan individual yondashuvli rejalashtirish bolalarning musiqiy qobiliyatlarini samarali rivojlantirishga, ularning musiqa mashg'ulotlariga qiziqishini oshirishga va umumiy estetik tarbiyasini yaxshilashga yordam beradi. Diagnostik rejalashtirish orqali pedagog har bir bolaning kuchli tomonlarini aniqlaydi, rivojlanishda qolayotgan jihatlarni aniqlaydi va maqsadli pedagogik yordamni ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: musiqiy diagnostika, ta'limiy rejalashtirish, maktabgacha ta'lim, individual yondashuv, rivojlanish monitoringi, ta'lim samaradorligi

The Diagnostic Significance of Planning in Preschool Music Education

Madina Zakirovna Islimova
Bukhara State Institute

Abstract: This article analyzes the diagnostic value of planning in the process of musical education in preschool educational institutions and its impact on children's development. Modern pedagogical requirements require educators to organize the educational process taking into account the individual characteristics of each child. The results of the study show that regular diagnostics and planning with an individual approach based on it help to effectively develop children's musical abilities, increase their interest in music lessons, and improve their general aesthetic education. Through diagnostic planning, the teacher identifies the strengths of each child, identifies areas of development that are lagging behind, and provides targeted pedagogical support.

Keywords: musical diagnostics, educational planning, preschool education, individual approach, development monitoring, educational effectiveness

Maktabgacha ta'lim tizimida musiqiy tarbiya bolaning shaxsini har tomonlamma rivojlantirishning muhim qismidir. Musiqa bolalarning emotsional, intellektual, estetik va ijtimoiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Biroq, musiqiy ta'limning samaradorligi ko'p jihatdan pedagog tomonidan amalga oshiriladigan rejalashtirish sifatiga bog'liq. Zamonaviy pedagogikada rejalashtirish oddiy formallik emas, balki bolalarning real ehtiyojlari va imkoniyatlariga asoslangan maqsadli jarayondir.

Diagnostic rejalashtirish - bu bolalarning hozirgi rivojlanish darajasini aniqlash, ularning individual xususiyatlarini o'rganish va shu ma'lumotlarga asoslanib ta'lim-tarbiya jarayonini loyihalash metodidir. Bu yondashuv musiqa rahbariga har bir bolaning qobiliyatlari, qiziqishlari va rivojlanish sur'atini hisobga olgan holda samarali ta'lim dasturini yaratish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'limni takomillashtirish, zamonaviy ta'lim standartlarini joriy etish va bolalar rivojlanishini sistemali monitoring qilish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi qonun va Davlat ta'lim standarti pedagoglardan har bir bolaga individual yondashuv, ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish va shu asosda ta'lim jarayonini rejalashtirish talab etadi.

Musiqiy ta'limda diagnostika va rejalashtirish masalasi ko'plab xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. N.A.Vetlugina, K.V.Tarasova, O.P.Radynova, B.M.Teplov kabi olimlar bolalarning musiqiy qobiliyatlari diagnostikasi va rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslarini yaratgan. Biroq, amaliy pedagogikada bu sohadagi bilimlar va metodlar yetarli darajada qo'llanilmaydi, ko'plab musiqa rahbarlari diagnostikani formal ravishda o'tkazadi yoki umuman e'tibor bermaydi.

Ushbu maqola musiqiy ta'limda diagnostik rejalashtirishning nazariy asoslari va amaliy jihatlarini ochib berish, musiqa rahbarlariga samarali diagnostika va rejalashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berishni maqsad qilgan.

Diagnosticaning nazariy asoslari va musiqa ta'limidagi o'rni

Pedagogik diagnostika (yunon. "diagnosis" - tanib olish, farqlash) - bu ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish maqsadida o'quvchilarning bilim, ko'nikma, qobiliyat va shaxsiy xususiyatlarini aniqlash, baholash va tahlil qilish jarayonidir. Maktabgacha musiqa ta'limida diagnostika bolalarning musiqiy rivojlanish darajasini, qobiliyatlarini, qiziqishlarini va individual xususiyatlarini o'rganishga qaratilgan.

Musiqiy diagnostikaning asosiy funksiyalari

Axborot-tahliliy funksiya - bolalarning hozirgi musiqiy rivojlanish darajasi, qobiliyatlari va ehtiyojlari haqida ob'ektiv ma'lumot to'plash. Bu ma'lumotlar pedagogga bolaning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam beradi.

Prognozlash funksiyasi - diagnostika natijalari asosida bolaning kelajakdagi musiqiy rivojlanishi to'g'risida taxmin qilish mumkin. Bu pedagogga uzoq muddatli rejalar tuzishda yordam beradi.

Rejallashtirish funksiyasi - diagnostika ma'lumotlari ta'lim jarayonini, mashg'ulotlar tarkibini, metodlarni tanlashning asosiy manbai bo'lib xizmat qiladi.

Motivatsion funksiya - to'g'ri tashkil etilgan diagnostika bolalarning o'z yutuqlarini ko'rishiga va keyingi rivojlanishga qiziqishini oshirishga yordam beradi.

Korreksiyalovchi funksiya - diagnostika pedagogga ta'lim jarayonida o'z vaqtida tuzatishlar kiritish, metodlarni o'zgartirish va individual yondashuv qo'llash imkonini beradi.

Musiqiy qobiliyatlarning tuzilishi

Musiqiy qobiliyatlar - bu bolaning musiqiy faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishiga yordam beruvchi psixologik xususiyatlar majmuidir. Rus psixologi va musiqiy pedagogikasi mutaxassisi B.M.Teplov musiqiy qobiliyatlarning uchta asosiy komponenti borligini aniqlagan:

Musiqiy-eshituv tasavvurlari - bu melodiyaning xotirada saqlab qolish, uni tanib olish va takrorlash qobiliyati. Bu qobiliyat ikki jihatni o'z ichiga oladi: melodiya konturi (yuqori-pastlik harakati) va tovushlarning aniq balandlik munosabatlari.

Ritm hissi - bu musiqaning metrik-ritmik tuzilishini idrok etish, his qilish va aktiv takrorlash qobiliyati. Ritm hissi bolaning musiqaga muvofiq harakat qilish, ritmik naqshlarni qayta ishlab chiqarish imkonini beradi.

Musiqqa eshitish - bu musiqaning ifoda vositalari (temp, dinamika, tembr, registr, garmoniya) orqali ifodalangan emotsional mazmunini his etish va tushunish qobiliyati.

Zamonaviy tadqiqotchilar bu ro'yxatni kengaytirib, qo'shimcha komponentlarni ham ajratib ko'rsatadi: musiqiy xotira, musiqiy diqqat, ijodiy qobiliyatlar (improvizatsiya, kompozitsiya), musiqiy fikrlash va boshqalar.

Diagnostikaning tamoyillari

Samarali musiqiy diagnostika quyidagi tamoyillarga asoslanishi kerak:

Komplekslik - bolaning barcha musiqiy qobiliyatlari va faoliyat turlaridagi ko'rsatkichlarini o'rganish. Faqat qo'shiq kuylashni tekshirish yetarli emas, bolaning musiqaga tinglash, musiqiy-ritmik harakatlar, elementar musitsirlash va ijodiy faoliyatdagi ko'rsatkichlarini ham baholash zarur.

Sistemalilik - diagnostika bir martalik tadbir emas, balki butun o'quv yili davomida muntazam amalga oshiriladigan jarayondir. Odatda yil boshida (sentyabr-oktyabr), o'rta paytida (yanvar) va oxirida (may) diagnostika o'tkaziladi.

Ob'ektivlik - baholash aniq mezonlar va ko'rsatkichlarga asoslanishi, pedagog shaxsiy munosabatidan yoki holatdan qat'i nazar bir xil qoidalar bo'yicha amalga oshirilishi kerak.

Individual yondashuv - har bir bolaning yoshiga, temperamentiga, xarakteriga mos usullar va sharoit yaratish. Ba'zi bolalar guruh oldida o'z qobiliyatini ko'rsata olmaydi, shuning uchun ular bilan individual suhbat o'tkazish kerak.

Histerizm - bolaning rivojlanish dinamikasini kuzatish, oldingi natijalar bilan taqqoslash. Bu yondashuv bolaning individual rivojlanish sur'atini hisobga olishga yordam beradi.

Gumanistik yondashuv - diagnostika bolaga stress yoki noqulaylik keltirmasligi, balki qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish vositasi bo'lishi kerak.

Turli yoshdagi bolalar uchun musiqiy diagnostika metodlari

Har bir yosh davri o'zining psixologik va fiziologik xususiyatlariga ega, shuning uchun diagnostika metodlari ham yoshga mos bo'lishi kerak.

3-4 yoshli bolalar uchun diagnostika

Bu yoshdagi bolalar uchun diagnostika asosan kuzatuv va o'yin shakllarda o'tkaziladi. Bolalar hali katta guruhda o'zini erkin his qilmaydi, shuning uchun diagnostik vazifalar oddiy va qiziqarli bo'lishi kerak.

Musiqiy eshitish tekshiruvi:

- Ikki xil xarakterli qo'shiqlarni tinglash (masalan, shoshma va sekin, quvnoq va g'amgin)

- Boladan musiqaga mos mimika yoki harakatlar bilan javob berish so'raladi

- Mezon: bolaning emotsional reaksiyasi, musiqaning kayfiyatini his etishi

Tovush balandligini farqlash:

- "Katta va kichik qo'ng'iroqlar" o'yini - yuqori va past tovushlarni farqlash

- "Qush uchadi" - yuqori tovushga qo'lni ko'tarish, pastga - tushirish

- Mezon: 2-3 martadan to'g'ri farqlashi

Ritm hissi tekshiruvi:

- Oddiy ritmik naqshlarni qo'l chalish orqali takrorlash (2-3 tovush)

- Musiqaga mos oyoq bosish, sakrash

- Mezon: ritmni taxminan to'g'ri takrorlash, musiqaning tempiga moslashish

Qo'shiq kuylash:

- Tanish qo'shiqni pedagog bilan birga kuylash

- Qo'shiqning bir qismini mustaqil kuylashga harakat qilish

- Mezon: so'zlarni eslab qolish, melodiyaning taxminan takrorlash

4-5 yoshli bolalar uchun diagnostika

Bu yoshda bolalarning musiqiy qobiliyatlari yanada farqlanadi, diagnostika ko'proq aniqlikni talab etadi.

Musiqiy-eshituv tasavvurlari:

- Tanish melodiyaning tanib olish (3-4 xil qo'shiqdan)

- Oddiy melodiyaning xotirada saqlab qolish va takrorlash

- Melodiya harakatini ko'rsatish (yuqoriga, pastga, bir joyda)

- Mezon: 2-3 ta qo'shiqni aniq tanib olish, melodiya konturini ko'rsata olish

Ritm hissi:

- 4-5 tovushdan iborat ritmik naqshni takrorlash
- Turli tempdagi musiqaga mos harakat qilish
- Musiqiy asboblarda oddiy ritmlarni chalish
- Mezon: ritmni aniq takrorlash, tempni saqlab turish

Tovush balandligini farqlash:

- 3-5 tovushning harakatini aniqlash
- "Musiqiy zinapoya" - tovushlarning ketma-ketligini ko'rsatish
- Mezon: tovushlar harakatini ko'pchilik hollarda to'g'ri aniqlash

Qo'shiq kuylash:

- Tanish qo'shiqni mustaqil kuylash
- Tovush balandligini to'g'ri tutish
- So'zlar va melodiyaning eslab qolish
- Mezon: qo'shiqni boshidan oxirigacha kuylash, tovush balandligini taxminan

to'g'ri tutish

Musiqiy-ritmik harakatlar:

- Musiqaning xarakteriga mos harakatlar (yurish, yugurish, sakrash)
- Oddiy raqslarni eslab qolish va ijro etish
- Mezon: harakatlarning musiqaga muvofiqligi, koordinatsiya

5-7 yoshli bolalar uchun diagnostika

Maktabga tayyorgarlik guruhi yoshidagi bolalar uchun diagnostika eng to'liq va chuqur o'tkaziladi.

Musiqiy eshitish:

- Musiqiy asarlarning janri, xakteri, kayfiyatini aniqlash
- Cholg'u asboblarni tembr bo'yicha tanib olish
- Musiqaning ifoda vositalarini sezish (dinamika, temp, registr)
- Mezon: musiqiy asarlarni tahlil qilish, o'z fikr-mulohazalarini ifodalash

Tovush balandligi eshitishi:

- 5-7 tovushli melodiylarni tinglash va takrorlash
- Intervalllarni farqlash (ters, kvarta, kvinta)
- Melodiya harakatini aniq ko'rsatish
- Mezon: tovush balandligini aniq farqlash, melodiyaning to'g'ri takrorlash

Ritm hissi:

- Murakkab ritmik naqshlarni takrorlash
- Musiqiy o'yinlarda rol musiqasiga mos harakat qilish
- Ritm notatsiyasini tushunish (uzun-qisqa tovushlar)
- Mezon: ritmni aniq takrorlash, musiqiy asboblarda chalishda mustaqillik

Qo'shiq kuylash:

- Har xil xarakter va murakkablikdagi qo‘shiqlarni ijro etish
- Tovush balandligini to‘g‘ri tutish (musobaqa oralig‘ida)
- Ifodali kuylash, diksiya
- Mezon: to‘g‘ri intonatsiya, ifodalilik, so‘zlarning aniqligi

Ijodiy faoliyat:

- Berilgan ritmga melodiya yaratish
- Hikoyaga mos musiqa tanlash
- Musiqiy improvizatsiya
- Mezon: ijodiy tashabbus, mustaqillik, g‘oyalarning o‘zginaligi

Elementar musitsirlash:

- Asboblarni to‘g‘ri ushlab, texnikaga rioya qilish
- Ansamblda chalish, o‘z partiyasini eshitish
- Boshlash va tugatishni bir vaqtda qilish
- Mezon: texnika, ansambldagi muvofiqlashish

Diagnostika natijalarini qayd etish va tahlil qilish

Diagnostika natijalarini samarali foydalanish uchun ularni to‘g‘ri qayd etish va tahlil qilish muhimdir.

Diagnostika protokoli

Har bir bola uchun diagnostika protokoli tuziladi. Protokolda quyidagi ma’lumotlar bo‘lishi kerak:

- Bolaning F.I.SH., yoshi, guruhi
- Diagnostika o‘tkazilgan sana
- Tekshirilgan qobiliyat yoki ko‘nikma
- Foydalanilgan usul yoki vazifa
- Bolaning javoblari, xatti-harakatlari (qisqacha tavsif)
- Ball yoki daraja ko‘rsatkichi
- Pedagog izohlari

Baholash mezonlari va darajalari

Ko‘pchilik maktabgacha ta’lim muassasalarida uch darajali baholash tizimi qo‘llaniladi:

Yuqori daraja - bola vazifani mustaqil va to‘g‘ri bajaradi, barcha belgilarni to‘liq namoyon etadi, qobiliyat yaxshi rivojlangan.

O‘rta daraja - bola vazifani pedagog yordami bilan bajaradi, ba’zi qiyinchiliklarga duch keladi, qobiliyat rivojlanish jarayonida.

Past daraja - bola vazifa bilan mustaqil bajara olmaydi, pedagog yordami ham katta samara bermaydi, qobiliyat boshlang‘ich bosqichda.

Ba’zi muassasalarda 5 ballik yoki 10 ballik tizim ham qo‘llaniladi, lekin uch darajali tizim maktabgacha yoshdagi bolalar uchun eng maqbul hisoblanadi.

Guruh bo‘yicha umumiy tahlil

Barcha bolalar bo'yicha diagnostika tugagandan so'ng, musiqa rahbari guruh uchun umumiy tahliliy ma'lumot tayyorlaydi:

- Har bir ko'rsatkichi bo'yicha bolalarning taqsimoti (yuqori, o'rta, past daraja)
- Guruhning umumiy rivojlanish darajasi
- Eng yaxshi rivojlangan va qolayotgan tomonlar
- Individual yordamga muhtoj bolalar ro'yxati
- O'quv yili uchun asosiy vazifalar va yo'nalishlar

Bu tahlil keyinchalik rejalashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Dinamik tahlil

Yil oxirida pedagog boshlang'ich (sentyabr), oraliq (yanvar) va yakuniy (may) diagnostika natijalarini taqqoslaydi. Bu taqqoslash quyidagilarni aniqlashga yordam beradi:

- Har bir bolaning individual rivojlanish dinamikasi
- Qaysi qobiliyatlar yaxshi rivojlandi, qaysilari qolmoqda
- Qo'llangan metodlarning samaradorligi
- Keyingi o'quv yili uchun vazifalar

Diagnostika natijalariga asoslangan rejalashtirish

Diagnostika va rejalashtirish bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. To'g'ri diagnostika samarali rejalashtirish uchun asos yaratadi.

Yillik rejalashtirish

Yillik ish rejasi diagnostika natijalariga asoslanib tuziladi va quyidagi bo'limlarni o'z ichiga oladi:

Maqsad va vazifalar - guruhning umumiy rivojlanish darajasidan kelib chiqib, yil davomida erishish kerak bo'lgan asosiy maqsadlar va aniq vazifalar belgilanadi.

Tematik rejalashtirish - yil davomida o'rganiladigan qo'shiqlar, musiqaga tinglash uchun asarlar, musiqiy o'yinlar va raqslar ro'yxati. Materiallar tanlashda guruhning imkoniyatlari va qiziqishlari hisobga olinadi.

Integratsiya - musiqa boshqa ta'lim sohalari (til rivojlantirish, matematik tayyorgarlik, jismoniy tarbiya) bilan qanday bog'lanishi ko'rsatiladi.

Individual ish - alohida e'tibor talab qiladigan bolalar bilan o'tkaziladigan qo'shimcha mashg'ulotlar rejasi.

Oylik rejalashtirish

Oylik reja yillik rejaning konkret bir bosqichi bo'lib, quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Oy davomida o'tkaziladigan mashg'ulotlar soni va turi
- Har bir mashg'ulotning asosiy maqsadi
- Yangi o'rganiladigan va takrorlanadigan material
- Individual ishlarning yo'nalishi
- Tashkiliy-metodik tadbirlar (bayramlar, konsertlar, ochiq mashg'ulotlar)

Haftalik rejalashtirish

Haftalik reja eng aniq va amaliyotga yo'naltirilgan hujjatdir:

- Har bir kun uchun mashg'ulot mavzusi
- Aniq dastur repertuari (qo'shiqlar, musiqaga tinglash asarlari)
- Qo'llaniladigan metodlar va usullar
- Zarur materiallar va jihozlar
- Individual vazifalar

Konspekt (mashg'ulot rejasi)

Har bir mashg'ulot uchun alohida konspekt tuziladi. Konspekt quyidagi tuzilishga ega:

Kirish qismi:

- Mavzu
- Maqsadlar (ta'limiy, tarbiyaviy, rivojlantiruvchi)
- Materiallari va jihozlar
- Dastlabki bilim va ko'nikmalar

Asosiy qism:

- Mashg'ulotning tuzilishi (bosqichlar)
- Har bir bosqichning mazmuni va davomiyligi
- Pedagog va bolalar faoliyati
- Metodlar va usullar
- Differensiatsiya va individuallashtirish elementlari

Yakuniy qism:

- Natijalarni umumlashtirish
- Bolalarni baholash va rag'batlantirish
- Refleksiya

Individual rivojlanish traektoriyalari

Diagnostika natijalariga ko'ra, ba'zi bolalar uchun individual rivojlanish traektoriyalari tuziladi. Bu alohida qiziqish yoki qobiliyat namoyon etgan bolalar yoki aksincha, rivojlanishda qolayotgan bolalar uchun zarur.

Individual traektoriya quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Bolaning hozirgi rivojlanish darajasi tavsifi
- Aniq maqsadlar va vazifalar
- Maxsus mashqlar va vazifalar tizimi
- Ota-onalar bilan hamkorlik rejasi
- Natijalarni kuzatish va baholash mezonlari
- Maqsadlarga erishish muddatlari

Diagnostik rejalashtirishning amaliy jihatlari

Diagnostika o'tkazish sharoitlari

Samarali diagnostika uchun quyidagi shartlarni ta'minlash kerak:

Qulay muhit - bolaga tanish, xavfsiz va tinch xona. Diagnostika odatda musiqiy xonada o'tkaziladi, lekin ba'zan guruh xonasida ham mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. Science and Education 3 (5), 1562-1569
2. КБ Холиков. Роль теоретичности и применения информационных систем в области теории, гармонии и полифонии музыки. Scientific progress 2 (3), 1044-1051
3. КБ Холиков. Образовательное учреждение высшего профессионального образования в музыкальной отрасли Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 946-951
4. КБ Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. Science and Education 5 (6), 129-136
5. КБ Холиков. Неизбежность новой методологии музыкальной педагогике. Science and Education 4 (1), 529-535
6. КБ Холиков. Характеристика психологического анализа музыкальной формы, измерение ракурса музыкального мозга. Science and Education 4 (7), 214-222
7. КБ Холиков. Локально одномерные размеры, основа динамично развитого произведения музыки. Science and Education 3 (11), 1007-1014
8. КБ Холиков. Задачи хора для вырождающегося нагруженного управления косвенного, противоположного и параллельно-двигающегося голоса. Scientific progress 2 (3), 690-696
9. КБ Холиков. Прослушка классической музыки и воздействия аксонов к нервной системе психологического и образовательного процесса. Science and Education 4 (7), 142-153
10. КБ Холиков. Манера педагогической работы с детьми одарёнными возможностями. Science and Education 4 (7), 378-383
11. КБ Холиков. Магнитные свойства тяготение к человеку многоголосного произведения музыке. Scientific progress 2 (3), 728-733
12. КБ Холиков. Система грамматических форм полифонии, свойственных для классической многоголосной музыки. Science and Education 5 (11), 137-142
13. КБ Холиков. Искажения при синхронном направлении двух голосов в одновременной системе контрапункта и их решение. Science and Education 5 (11), 143-149
14. КБ Холиков. Три новые версии дефиниции формулировки мажора и минора. Science and Education 5 (11), 150-157

15. КБ Холиков. Психика музыкальной культуры и связь функции головного мозга в музыкальном искусстве. *Science and Education* 4 (7), 260-268
16. КБ Холиков. Перенос энергии основного голоса к другим голосам многоголосной музыки. *Science and Education* 3 (12), 607-612
17. КБ Холиков. Дифференцированное обучение студентов на занятиях гармонии и анализа музыкальных произведений. *Scientific progress* 2 (3), 1038-1043
18. КБ Холиков. Модели информационного влияния на музыку управления и противоборства. *Science and Education* 4 (7), 396-401
19. КБ Холиков. Характер музыки и результат смысловое содержание произведения. *Scientific progress* 2 (4), 563-569
20. КБ Холиков. Абстракция в представлении музыкально психологического нейровизуализации человека. *Science and Education* 4 (7), 252-259
21. КБ Холиков. Внимания музыканта и узкое место захвата подавление повторения, сходство многовоксельного паттерна. *Science and Education* 4 (7), 182-188
22. КБ Холиков. Защитный уровень мозга при загрузке тренировочных занятиях и музыкального моделирование реальных произведениях. *Science and Education* 4 (7), 269-276
23. КБ Холиков. Элементы музыкальной логики, фундамент музыкального построения. *Science and Education* 3 (1), 578-583
24. КБ Холиков. Основные концепции, проблемы и методы как теории и гармония в деятельности учителя музыкальной культуры в школе. *Science and Education* 3 (1), 663-670
25. КБ Холиков. Музыкальная модель, эффективный численный ритм и программный комплекс для концентрации вокального пения. *Science and Education* 3 (1), 546-552
26. КБ Холиков. Содержание урока музыки в общеобразовательном школе. *Scientific progress* 2 (3), 1052-1059
27. КБ Холиков. Музыка и психология человека. *Вестник интегративной психологии*, 440-443 2 (1), 440-443
28. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129
29. КБ Холиков. Фокус внимания и влияние коры височной доли в разучивании музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 304-311
30. КБ Холиков. Особенность взаимосвязанности между преподавателем и учащимся ракурса музыки в различных образовательных учреждениях: детском саду, школе, вузе. *Science and Education* 4 (2), 1055-1062